

Promemoria

Åldersgräns för användning av kosmetiska solarier

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Författningsförslag	7
2.1	Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220)	7
2.2	Förslag till förordning om ändring i strålskyddsförordningen (1988:293).....	11
2.3	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:259) om miljö sanktionsavgifter	14
3	Bakgrund	15
4	Allmänna utgångspunkter	17
5	Åldersgränser och sanktioner i annan lagstiftning	19
5.1	Åldersgränser	19
5.2	Sanktioner	20
6	Överväganden och förslag	23
6.1	Åldersgräns för kosmetiska solarier	23
	Skälen för promemorians förslag.....	23
6.2	Åldersgräns för personer som säljer solarietetjänster	27
6.3	Obemannade solarier.....	28
6.4	Kontrollköp	30
	6.4.1 Möjlighet att genomföra kontrollköp.....	30
	6.4.2 Förutsättningar för kontrollköp	33

6.5	Utbildning och stöd till solariepersonal.....	35
6.6	Egenkontroll	36
6.7	Straff	37
6.8	Bemyndiganden till Strålsäkerhetsmyndigheten.....	38
6.9	Miljösanktionsavgift	39
6.10	Utbildnings- och informationsinsatser riktade till myndigheter och verksamhetsutövare.....	39
7	EU-rättsliga aspekter	41
7.1	Anmälningsdirektivet	41
7.2	Tjänstedirektivet	42
7.3	Lågspänningsdirektivet.....	43
7.4	Direktivet om medicintekniska produkter.....	44
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	45
9	Konsekvensanalys	47
9.1	Behovsanalys och alternativa lösningar	47
9.2	Samhällsekonomisk analys	50
9.3	Staten	50
9.4	Kommunerna.....	51
9.5	Företag och enskilda.....	51
9.6	Konsekvenser för uppfyllelse av miljömålen.....	54
10	Författningskommentar	55
Bilaga 1	Betänkandets lagförslag.....	63
Bilaga 2	Förteckning över betänkandets remissinstanser.....	65

1 Sammanfattning

I promemorian föreslås att det i strålskyddslagen (1988:220) införs ett förbud mot att yrkesmässigt upplåta kosmetiskt solarium till en person som inte har fyllt 18 år. Den som yrkesmässigt upplåter kosmetiskt solarium ska förvissa sig om att konsumenten har fyllt 18 år. I anslutning till solariet ska det finnas en klar och tydligt synbar skylt som upplyser om förbudet.

Tillsynsmyndigheten ges möjlighet att genomföra kontrollköp av kosmetiska solarier i syfte att kontrollera att den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier förvissas sig om att konsumenterna har uppnått den ålder som lagen föreskriver, dvs. 18 år. Kontrollköp får genomföras i syfte att ge underlag för en dialog mellan tillsynsmyndigheten och den som yrkesmässigt upplåter kosmetiskt solarium om skyldigheten att förvissa sig om att konsumenten har uppnått föreskriven ålder. Tillsynsmyndigheten får endast anlita en person som har fyllt 18 år för att utföra kontrollköpen. Det som framkommit genom kontrollköp får inte utgöra grund för tillsynsmyndigheten att vidta administrativa åtgärder.

Den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier ska se till att personalen får den information och stöd som den kan behöva för att kunna följa bestämmelserna i strålskyddslagen och anslutande föreskrifter.

Den som yrkesmässigt upplåter kosmetiskt solarium ska bedriva särskild kontroll och ha ett egenkontrollprogram för detta.

Strålsäkerhetsmyndigheten föreslås få meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet för kosmetiska solarier. För att en anmälningsskyldighet ska följas föreslås en miljöstraffavgift.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017 i fråga om förbudet och föreslagna skyldigheter och i övrigt den 1 januari 2016. Föreslagna förordningsändringar ska träda i kraft den 1 januari 2016.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om strålskyddslagen (1988:220)

dels att nuvarande 5 a § ska betecknas 5 b §,

dels att 32 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 5 a, 14 a–14 c, 31 a, 31 b och 36 a §§, och närmast före 14 a § en ny rubrik av följande lydelse.

5 a §

Med kosmetiskt solarium avses i denna lag en teknisk anordning som används eller är avsedd att användas för att bestråla människor med ultraviolett strålning från en eller flera strålkällor i syfte att göra huden brun.

Åldersgräns för användning av kosmetiskt solarium

14 a §

Det är förbjudet att yrkesmässigt låta någon som inte har fyllt 18 år att sola i ett kosmetiskt solarium.

---

¹ Se Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

14 b §

Den som yrkesmässigt låter någon sola i ett kosmetiskt solarium ska

1. förvissa sig om att solaren har fyllt 18 år,

2. på varje ställe i verksamheten där ett kosmetiskt solarium upplåts se till att det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet att låta någon som är under 18 år att sola i det, och

3. enligt ett särskilt program för egenkontroll kontrollera verksamheten och svara för att verksamhetens personal har nödvändiga kunskaper om det som gäller för verksamheten enligt denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

14 c §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om egenkontrollen.

31 a §

Tillsynsmyndigheten får göra kontrollköp som syftar till att få fram underlag för en dialog med en verksamhetsutövare i frågor som rör skyldigheten i 14 b § att förvissa sig om att en solare har fyllt 18 år. För ett kontrollköp får tillsynsmyndigheten inte anlita någon som är under 18 år.

Ett kontrollköp får genomföras även om verksamhetsutövaren inte har underrättats om det i förväg.

Efter ett kontrollköp ska tillsynsmyndigheten underrätta verksamhetsutövaren om köpet.

31 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur kontrollköp ska göras.

32 §

Tillsynsmyndigheten får *meddela* de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen *skall efterlevas*.

Om någon inte vidtar en åtgärd som *åligger honom* enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen eller enligt tillsynsmyndighetens föreläggande, får myndigheten låta

Tillsynsmyndigheten får *besluta* om de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen *ska följas*.

Om någon inte vidtar en åtgärd som *den personen är skyldig att vidta* enligt denna lag eller enligt föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen eller enligt tillsynsmyndighetens föreläggande, får myndig-

vidta åtgärden på *hans* bekostnad.

heten *besluta att åtgärden ska vidtas på personens* bekostnad.

Ett beslut enligt första eller andra stycket får inte grundas på det som kommit fram genom ett kontrollköp enligt 31 a §.

36 a §

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot förbudet i 14 a §.

Denna lag träder i kraft i fråga om 14 a, 14 b och 36 a §§ den 1 juli 2017 och i övrigt den 1 januari 2016.

2.2 Förslag till förordning om ändring i strålskyddsförordningen (1988:293)

Häri genom föreskrivs i fråga om strålskyddsförordningen (1988:293)

dels att 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 8 c §, och närmast före 8 c § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna förordning är meddelad

Denna förordning är meddelad
med stöd av

– 9 kap. 12 § miljöbalken i fråga om 8 c § 1,

1. *med stöd av* 3 § strålskyddslagen (1988:220) i fråga om 2 och 4 §§,

– 3 § strålskyddslagen (1988:220) i fråga om 2 och 4 §§,

2. *med stöd av* 12 § strålskyddslagen i fråga om 5, 6 och 7 §§,

– 12 § första stycket strålskyddslagen i fråga om 5–7 §§,

3. *med stöd av* 13 § strålskyddslagen i fråga om 8 §,

– 13 § andra stycket strålskyddslagen i fråga om 8 §,

4. *med stöd av* 14 § strålskyddslagen i fråga om 8 §,

– 14 § strålskyddslagen i fråga om 8 §,

– 14 c § strålskyddslagen i fråga om 8 c § 2,

5. *med stöd av* 15 § strålskyddslagen i fråga om 9 och 9 a §§,

– 15 § strålskyddslagen i fråga om 9 § 1 och 2 samt 9 a §,

6. *med stöd av* 16 § strålskyddslagen i fråga om 10 §,

– 16 § andra stycket strålskyddslagen i fråga om 10 §,

7. *med stöd av* 17 § strålskyddslagen i fråga om 9 §,

– 17 § strålskyddslagen i fråga om 9 § 3,

8. *med stöd av* 18 § strålskyddslagen i fråga om 11 §,

– 18 § första stycket strålskyddslagen i fråga om 11 § första stycket,

9. *med stöd av* 19 § strålskyddslagen i fråga om 9 §,

– 19 § strålskyddslagen i fråga om 9 § 4 och 5,

² Senaste lydelse 2013:1044.

10. med stöd av 20 § 3 strålskyddslagen i fråga om 12 § 1,
 11. med stöd av 21 § strålskyddslagen i fråga om 8 a och 8 b §§ och 12 § 2,
 12. med stöd av 22 § strålskyddslagen i fråga om 12 § 3 och 13 § första stycket 1,
 13. med stöd av 22 a § andra stycket och 27 § andra stycket strålskyddslagen i fråga om 14 a § första stycket,
 14. med stöd av 25 § strålskyddslagen i fråga om 13 § första stycket 2,
 15. med stöd av 27 § första stycket strålskyddslagen i fråga om 14 §,
 16. med stöd av 29 § strålskyddslagen i fråga om 15 §,
 17. med stöd av 30 § strålskyddslagen i fråga om 16 §,
 18. med stöd av 31 § strålskyddslagen i fråga om 17 §,
 19. med stöd av 43 § strålskyddslagen i fråga om 9 och 16 a §§,
 20. med stöd av 8 kap. 11 § regeringsformen i fråga om 20 §, och
 21. i övrigt med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.
- 20 § första stycket 3 strålskyddslagen i fråga om 12 § 1,
 – 21 § strålskyddslagen i fråga om 8 a och 8 b §§ och 12 § 2,
 – 22 § andra stycket strålskyddslagen i fråga om 12 § 3 och 13 § första stycket 1,
 – 22 a § andra stycket strålskyddslagen i fråga om 14 a § första stycket,
 – 27 § andra stycket strålskyddslagen i fråga om 14 a § första stycket,
 – 30 § strålskyddslagen i fråga om 16 §,
 – 31 § tredje stycket strålskyddslagen i fråga om 9 § 5 och 17 §,
 – 43 § strålskyddslagen i fråga om 9 § 5 och 16 a §,
 – 8 kap. 11 § regeringsformen i fråga om 20 §, och
 – 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.

*Kosmetiska solarier**8 c §*

Strålsäkerhetsmyndigheten får meddela föreskrifter om

1. att den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium till solare ska ha anmält sin verksamhet till kommunen,

2. egenkontroll enligt 14 b § strålskyddslagen (1988:220), och

3. hur kontrollköp enligt 31 a § strålskyddslagen ska göras.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2016.

2.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:259) om miljöstraffavgifter

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2012:259) om miljöstraffavgifter ska införas en ny paragraf, 3 kap. 4 §, av följande lydelse.

3 kap.

4 §

För en överträdelse av en föreskrift som Strålsäkerhetsmyndigheten har meddelat med stöd av 8 c § 1 strålskyddsförordningen (1988:293) genom att yrkesmässigt upplåta ett kosmetiskt solarium till solare utan att ha anmält verksamheten till kommunen ska en miljöstraffavgift betalas med 3 000 kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2016.

3 Bakgrund

Regeringen beslutade den 11 december 2008 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över lagstiftningen på kärnteknik- och strålskyddsområdet. Utredningen, som antog namnet Strålsäkerhetsutredningen, överlämnade i februari 2011 slutbetänkandet ”Strålsäkerhet – gällande rätt i ny form” (SOU 2011:18). Betänkandet har remissbehandlats. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Miljö- och energidepartementet (dnr M2011/1095/Ke).

Utredningen lämnade i slutbetänkandet ett förslag att införa en 18-årsgräns för användning av kosmetiska solarier. I mars 2013 begärde Miljödepartementet ett kompletterande underlag från Strålsäkerhetsmyndigheten angående åldersgränspåverkan på obemänskade solarier (dnr M2013/1724/Ke). Efter beredning inom Regeringskansliet har det stått klart att utredningens förslag behöver kompletteras med ytterligare bestämmelser om hur åldersgränsen ska utformas och upprätthållas.

Miljödepartementet har därför tagit fram denna promemoria med förslag på hur bestämmelserna om åldersgräns för kosmetiska solarier ska utformas och hur åldersgränsen ska upprätthållas samt hur tillsynsmyndigheterna ska bedriva tillsyn över solarieverksamheter.

4 Allmänna utgångspunkter

Strålskyddslagens (1988:220) syfte är att skydda bl.a. människor mot skadlig verkan av strålning. Lagen omfattar både joniserande och icke-joniserande strålning samt tekniska anordningar som kan alstra strålning, t.ex. solarier.

Det finns ett bevisat samband mellan UV-exponering och risken för hudcancer. Hudcancer är näst vanligaste cancerformen i Sverige och den som ökar mest. När det gäller UV-exponering och utveckling av hudcancer är barn särskilt utsatta. Barn har känsligare hud än vuxna och solexponering och brännskador är därför extra skadligt under barn- och ungdomsåren.

Världshälsorganisationens organ för cancerforskning (IARC) klassar solarier i riskgrupp 1 som cancerframkallande för människan och har utfärdat en rekommendation att införa en 18-årsgräns för solning i kosmetiska solarier. I betänkandet En nationell cancerstrategi för framtiden (SOU 2009:11) anser cancerutredningen att IARC:s rekommendationer om åldersgräns bör följas.

Åldersgränser för kosmetiska solarier har införts 2012 i Finland och Norge. Även länder som Belgien, Nederländerna, Frankrike, Tyskland, Spanien, Island, Litauen och Storbritannien har infört åldersgräns för kosmetiska solarier. I övriga världen har Brasilien infört ett totalt förbud mot kosmetiska solarier. I USA har tolv delstater infört 18-årsgräns för kosmetiska solarier. I Kanada har tre provinser infört 19-årsgräns och flera av de övriga provinserna har planer på att införa en åldersgräns.

Obemannade solarier

Enligt uppgifter från Strålsäkerhetsmyndigheten finns det uppskattningsvis 1 700 solarieverksamheter i Sveriges kommuner varav

cirka 700 är obemannade. Obemannade solarier är sådana solarier där kunderna kan sola utan att det finns personal på plats.

Kontrollköp och egenkontroll

Enligt 30 § strålskyddslagen (1988:220) är det kommuner som har tillsynsansvar över solarieverksamhet inom kommunens gränser. Regeringen har i propositionen Kontrollköp – ålderskontroll vid försäljning av folköl, tobak och receptfria läkemedel (prop. 2013/14:56) förslagit att det införs bestämmelser som ger kommunerna möjlighet att genomföra kontrollköp av folköl, tobak och receptfria läkemedel i syfte att kontrollera att den som lämnar ut dessa varor förvisar sig om att mottagaren uppnått den ålder som lagen föreskriver, dvs. 18 år. De förslagna bestämmelserna trädde i kraft den 1 maj 2014.

Kontrollköp är tänkt att gå till så att en person över 18 år med ungdomligt utseende testar om det går att handla alkohol, tobaksvaror eller receptfria läkemedel utan att behöva visa legitimation. Syftet med kontrollköpet är att få till en dialog mellan kommunen och den som överlåter alkohol, tobak och receptfria läkemedel. Metoden benämndes förr som s.k. provköp.

Riksdagens ombudsmän (JO) har vid två tillfällen, 1996 och 2009, granskat provköp som metod för tillsyn enligt alkohollagen. Båda fallen gällde tillsyn av folkölsförsäljning. I fallet från 1996 avhandlades förutsättningar för brotts- och bevisprovokation och JO slog då fast att det inte är tillåtet att utföra provköp med hjälp av minderåriga (beslut 1996-12-11, dnr 3553-1996).

I beslutet från 2009 behandlades principer för dold myndighetsutövning (beslut 2009-12-18, dnr 2972-2009). JO hävdade där att en myndighets användning av provköp för ålderskontroll är att se som en dold tillsynsmetod och att detta strider mot principen att dold myndighetsutövning inte bör förekomma. Metoden bör därför inte användas så länge den inte har stöd i lagstiftningen, menade JO. Slutligen anförde JO att detaljhandel med öl i princip är en fri näring och att den direkta tillsynen enligt alkohollagen ska ske genom s.k. egenkontroll, för vilken näringsidkaren själv svarar.

5 Åldersgränser och sanktioner i annan lagstiftning

5.1 Åldersgränser

Bestämmelser om åldersgränser

Åldersgränsen för köp av alkoholdrycker på Systembolaget är 20 år. Enligt 3 kap. 7 § alkohollagen (2010:1622) är åldersgränsen vid detaljhandel med folköl och servering av alkoholdrycker 18 år. Enligt 12 a § tobakslagen (1993:581) får tobaksvaror inte säljas eller på annat sätt lämnas ut i näringsverksamhet till den som inte har fyllt 18 år. Åldersgränsen gäller för all försäljning av tobaksvaror, t.ex. cigaretter, snus och tobak till vattenpipa, och oberoende av försäljningssätt. Motsvarande åldersgräns, 18 år, har också uppställts vid detaljhandel med receptfria läkemedel enligt 12 § lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel.

Förvissanderegeln

Ett gemensamt krav för bestämmelserna om åldersgräns är att den som säljer eller lämnar ut en vara ska förvissa sig om att kunden har uppnått bestämd ålder. I förarbetena uttalas också att vid tveksamhet om en kunds ålder ska legitimation begäras och om legitimation inte lämnas ska försäljning vägras (jfr 3 kap. 8 § sista stycket alkohollagen, 12 § första stycket tobakslagen, 12 § andra stycket lagen om handel med vissa receptfria läkemedel och 2 kap. 6 a § andra stycket lagen (2009:366) om handel med läkemedel).

Rekommendationer

Eftersom det kan vara svårt att enbart med hjälp av utseendet bedöma en ung persons ålder rekommenderar Folkhälsomyndigheten att legitimation bör begäras av alla som ser ut att vara under 25 år vid detaljhandel med alkoholdrycker och tobaksvaror (Folkhälsomyndigheten, Handbok Alkohollagen och Handbok Tobakslagen).

Det finns dock varken i alkohollagen eller i tobakslagen några lagstadgade krav på legitimationskontroll. Senast frågan utreddes var i samband med beredningen av betänkandet om olovlig tobaksförsäljning (SOU 2009:23) då regeringen anförde som argument mot en lagreglering att rutiner om hur åldersgränsen säkerställs lämpligen bör behandlas i verksamhetens egenkontrollprogram (prop. 2009/10:207 s. 17).

5.2 Sanktioner

Alkohollagens straffbestämmelse om olovlig dryckeshantering

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker till någon som inte har uppnått föreskriven ålder gör sig skyldig till olovlig dryckeshantering (11 kap. 9 § alkohollagen). Straffskalan för detta är böter eller fängelse i högst sex månader. Om gärningen är ringa döms inte till ansvar (11 kap. 10 § alkohollagen).

Att inte förvissa sig om mottagarens ålder vid utlämnande av alkoholdrycker är i sig inte straffsanktionerat.

Administrativa sanktioner enligt alkohollagen

Om bestämmelserna i alkohollagen inte följs vid detaljhandel med folköl, får kommunen förbjuda den som bedriver försäljningen att fortsätta verksamheten eller, om förbud är en alltför ingripande åtgärd, meddela en varning. Förbud meddelas för en tid av sex månader eller, vid upprepad eller allvarlig försummelse, tolv månader räknat från det att den som bedriver försäljningen fått del av beslutet (9 kap. 19 § alkohollagen).

Tobakslagens straffbestämmelse vid försäljning till minderårig

Den som i näringsverksamhet uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut tobaksvaror till den som inte fyllt 18 år, döms för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst sex månader (27 § första stycket och 12 § första stycket tobakslagen). Om gärningen är ringa döms inte till ansvar (27 § tredje stycket tobakslagen). Utrymmet för att bedöma gärningen som ringa är dock mycket begränsat eftersom det finns en skyldighet för den som lämnar ut tobaksvaror i näringsverksamhet att förvissa sig om att mottagaren har uppnått 18 års ålder (prop. 1995/96:228 s. 28).

Att inte förvissa sig om mottagarens ålder vid utlämnande av tobaksvaror är i sig inte straffsanktionerat.

Administrativa åtgärder enligt tobakslagen

När det gäller bestämmelserna om detaljhandel får kommunen inom ramen för sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen och föreskrifter ska följas (20 § andra stycket tobakslagen). Ett beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite. Denna bestämmelse ska exempelvis kunna användas för att vid vite förbjuda en tobakshandlare att sälja till minderåriga (se prop. 1995/96:228 s. 23).

Genom en lagändring 2010 infördes en strängare sanktionsmöjlighet gentemot misskötsamma näringsidkare. Ändringen innebar att det är möjligt för en kommun att, vid allvarliga eller upprepade överträdelser av bestämmelserna i tobakslagen, förbjuda en näringsidkare att fortsätta försäljningen eller meddela en varning vid mindre allvarliga fall. Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader (20 a § tobakslagen).

Straffbestämmelser vid försäljning av receptfria läkemedel till minderårig

Enligt 24 § lagen om handel med vissa receptfria läkemedel är försäljning till den som är under 18 år straffsanktionerad. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot försäljningsförbudet döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma gäller

för öppenvårdsapotekens försäljning av nikotinläkemedel (se 9 kap. 1 a § lagen om handel med läkemedel).

Att inte förvissa sig om mottagarens ålder vid utlämnande av receptfria läkemedel och nikotinläkemedel är i sig inte straffsanktionerat.

Administrativa sanktioner vid försäljning av receptfria läkemedel till minderårig

Läkemedelsverket får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen, eller föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen, ska följas. Beslutet får förenas med vite (19 § lagen om handel med vissa receptfria läkemedel).

6 Överväganden och förslag

6.1 Åldersgräns för kosmetiska solarier

Promemorians förslag: Det är förbjudet att yrkesmässigt upplåta ett kosmetiskt solarium till någon som avser att använda solarieret för att göra sin hud brun, om användaren inte har fyllt 18 år.

Den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium till någon som avser att använda det för att göra sin hud brun ska förvissa sig om att användaren har fyllt 18 år och på varje ställe i verksamheten där ett solarium upplåts se till att det finns en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet att upplåta solarieret till den som är under 18 år.

Skälen för promemorians förslag

I slutbetänkandet Strålsäkerhet – gällande rätt i ny form (SOU 2011:18) har Strålsäkerhetsutredningen föreslagit en 18-årsgräns för användning av kosmetiska solarier. Förslaget baseras på förslag i Cancerutredningens betänkande En nationell cancerstrategi för framtiden (SOU 2009:11) och Världshälsoorganisationens (WHO) rekommendationer. Strålsäkerhetsmyndighetens vetenskapliga råd har i rapporten, Rapport från SSM:s vetenskapliga råd om ultraviolett strålning 2008 (2009:18), särskilt framhållit att det finns ett starkt stöd för att UV-strålning är den mest betydelsefulla riskfaktorn för utveckling av hudcancer, som för närvarande ökar mer än någon annan cancerform i Sverige.

Cancerutredningen

I Cancerutredningens betänkande anges att förekomsten av malignt melanom har ökat mer än femfaldigt under de senaste 50 åren i Sverige, och trenden spås fortsätta. Ökningen antas bero på förändrade solvanor, men till viss del även på förbättrad diagnostik. Exponering för solljus, och speciellt solbränna under barndomen, är väl kända riskfaktorer för sjukdomen. Enligt utredningen ökar användning av kosmetiska solarier, speciellt tidigt i livet, risken för hudcancer.

Den förväntade ökningen av elakartade hudförändringar är oroande inte minst med hänsyn till den alltjämt allvarliga prognosen vid malignt melanom. Utvecklingen hänger samman med att människor, framförallt barn och unga, i ökad utsträckning exponeras för solen. Enligt Cancerutredningen talar incidensökningen efter år 2000 för att det behövs förnyade insatser för att förebygga hudcancer. För att minska exponering för skadlig UV-strålning har Cancerutredningen föreslagit att det enligt Världshälsoorganisationens rekommendationer införs en nedre åldersgräns, 18 år, för solarier.

Världshälsoorganisationen och dess organ för cancerforskning

Enligt Världshälsoorganisationens organ för cancerforskning IARC (International Agency for Research on Cancer) finns det ett tydligt samband mellan solarieanvändning i unga år och hudcancer, främst den allvarligaste formen av hudcancer – malignt melanom.

IARC tillkännagav 2006 att alla ditills tillgängliga undersökningar om solarier och hudcancer kommit fram till ett klart samband mellan användning av kosmetiska solarier i unga år och olika hudcancerformer – främst den allvarligaste malignt melanom – och drog fyra tydligt klarlagda slutsatser: (1) risken för melanom ökar helt klart vid solarieanvändning i tonåren och tidig ungdom, (2) solarieanvändning i tonåren ökar risken för skivepitelcancer, (3) hudens immunförsvar skadas av solarieanvändning och (4) det finns inga positiva hälsoeffekter förknippade med att sola solarium.

De slag av strålning som tidigare klassats i IARC:s högsta riskgrupp ”cancerframkallande hos människor” granskades på nytt av IARC under 2009 med avseende på sin cancerrisk och för att iden-

tifiera ytterligare cancernemekanismer. Resultatet, meddelat av IARC i juli 2009, förde upp användning av solarier till den högsta riskgruppen. Den vetenskapliga grunden för beslutet var att IARC:s tidigare övergripande analys 2006 av data från mer än tjugo epidemiologiska forskningsstudier påvisat en ökad melanomrisk med 75 procent när användningen av solarier börjat före 30 års ålder. IARC drog slutsatsen att risken för skivepitelcellscancer ökar vid solarieanvändning som börjat redan i tonåren. Slutsatsen och beslutet att föra upp solarier till den högsta riksggruppen grundades också på experimentell forskning och djurförsök som demonstrerat att alla slag av ultraviolett strålning (UVA, UVB och UVC) är cancerframkallande.

Mot denna bakgrund har Världshälsoorganisationen rekommenderat en nedre åldersgräns (18 år) för solarier.

EU:s vetenskapliga kommitté

Enligt rekommendationer från EU:s vetenskapliga kommitté SCCP (Scientific Committee on Consumer Products) bör UVR-solarier inte användas av individer under 18 år i syfte att göra huden brun.

Åldersgränser i andra länder

I Europa har åldersgränser för kosmetiska solarier har införts i Belgien, Finland, Frankrike, Island, Litauen, Nederländerna, Norge, Spanien, Storbritannien och Tyskland.

I övriga världen har Brasilien infört ett totalt förbud mot kosmetiska solarier. I USA har tolv delstater infört 18-årsgräns för kosmetiska solarier. I Kanada har tre provinser infört 19-årsgräns och flera av de övriga provinserna har planer på att införa åldersgräns.

En 18-årsgräns bör införas också i Sverige

Enligt Cancerutredningen bör det övervägas att i enlighet med Världshälsoorganisationens rekommendationer införa en lagstiftning med en nedre åldersgräns (18 år) för solarier. Detta har för-

stärkts av att Strålsäkerhetsmyndighetens vetenskapliga råd samt ett antal internationella och nationella expertorgan också rekommenderar en sådan nedre åldersgräns (18 år) för solarier. Förslaget har upprepats av Strålsäkerhetsutredningen.

Det bör införas en 18-årsgräns för användning av kosmetiska solarier.

Utformningen av åldersgränsreglerna

Åldersgränser finns även i annan lagstiftning (se avsnitt 4.1). Enligt tobakslagen (1993:581) får tobaksvaror inte säljas till den som inte har fyllt 18 år. Enligt lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel får läkemedel inte säljas till den som inte har fyllt 18 år. Enligt alkohollagen (2010:1622) får folköl inte säljas till den som inte fyllt 18 år och spritdrycker får inte säljas till den som inte fyllt 20 år.

Det finns stora likheter mellan regleringen av åldersgränser för köp av tobak, alkohol och receptfria läkemedel och den tänkta regleringen av kosmetiska solarier. Syftet är att skydda barn och unga från de negativa verkningarna av användningen. En åldersgräns för användning av kosmetiska solarier syftar till att skydda barn och unga från de negativa verkningar som solande i tidig ålder kan medföra. Åldersgränsen för kosmetiska solarier bör därför regleras på liknande sätt som åldersgränserna för tobak, alkohol och receptfria läkemedel, nämligen genom att ställa krav på dem som upplåter solarier för användning.

Åldersgränsen bör utformas som ett förbud att upplåta kosmetiskt solarium till användare som inte har fyllt 18 år. Med en användare avses en person som använder eller avser att använda solariet för att göra sin hud brun. Förbudet bör avgränsas till att gälla dem som yrkesmässigt upplåter solarier. För att stärka förbudets genomslagskraft bör det kombineras med en skyldighet för upplåtaren att förvissa sig om att användaren har fyllt 18 år. Bestämmelserna bör införas i strålskyddslagen (1988:220).

Informationsskyltar

För att ytterligare stärka förbudets genomslagskraft bör det på platser där kosmetiska solarier yrkesmässigt upplåts finnas en tydlig och klart synbar skylt med information om förbudet att upplåta solarier till den som inte har fyllt 18 år. En sådan informationskyldighet bör införas.

Strålsäkerhetsmyndigheten har med stöd av 20 § strålskyddsförordningen (1988:293) meddelat föreskrifter ”Råd för att skydda din hälsa” om att affischen ska anslås på eller intill varje solarium som upplåts till allmänheten, i anslutning till plats där betalning eller bokning sker och där ett för kunden individuellt anpassat solningsschema upprättas. Strålsäkerhetsmyndigheten bör ha möjlighet att på liknande sätt meddela föreskrifter om hur informationskyldigheten om förbudet ska fullgöras.

6.2 Åldersgräns för personer som säljer solarietjänster

Promemorians bedömning: Det behöver inte införas något förbud för personer som är under 18 år att sälja solarietjänster.

Skälen för promemorians bedömning: Bestämmelser som syftar till att skydda minderåriga i arbetslivet finns i 5 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160). Enligt 5 kap. 3 § första stycket arbetsmiljölagen får en minderårig inte anlitas för att utföra arbete på ett sätt som medför risk för olycksfall eller för överansträngning eller annan skadlig inverkan på den minderåriges hälsa eller utveckling. Arbetsmiljöverket har beslutat vissa föreskrifter om minderåriga (AFS 2012:3). Föreskrifterna har meddelats med stöd av 18 § arbetsmiljöförordningen (1977:1166).

Syftet med föreskrifterna är att förebygga att minderåriga inte genom sin arbetsmiljö drabbas av ohälsa och olycksfall eller får sämre förutsättningar att utvecklas eller tillgodogöra sig utbildning. Arbetsgivaren ska genomföra en undersökning och riskbedömning med särskild hänsyn till de arbetsuppgifter som kan komma att utföras av minderåriga som ännu inte är fysiskt och psykiskt mogna. Undersökningen och riskbedömningen ska ta hänsyn till minderårigas fysiska och psykiska mognad, ålder och förutsättningar i

övrigt. Vid undersökningen och riskbedömningen för yngre och äldre barn ska det bedömas om arbetet kräver stort ansvarstagande eller är fysiskt eller psykiskt tungt. Arbetsgivaren ska innan arbetet påbörjas vidta de åtgärder som behövs enligt riskbedömningen och utförd medicinsk kontroll. Arbetsgivaren se till att den minderåriga får en introduktion med information om arbetsuppgifterna och dess risker och försäkra sig om att den minderåriga har förstått informationen. Arbetet ska utföras under ledning och tillsyn av en lämplig person som har fyllt 18 år och har kunskaper om arbetet. Det ska finnas rutiner för hur introduktion och handledning ska gå till.

Arbetsmiljöverket har utfärdat allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna. Föreskrifterna innehåller bestämmelser om bl.a. farligt arbete, medicinsk kontroll och arbetstider. Vissa arbeten kan, enligt dessa allmänna råd, innebära en oacceptabel påfrestning från psykisk eller social synpunkt. Exempel på ett sådant arbete kan vara att arbeta helt ensam utan kontakt med arbetskamrater eller handledare. I fråga om ensamarbete innebär föreskrifterna att minderåriga inte får anlitas för riskfyllt eller starkt psykiskt påfrestande ensamarbete, t.ex. arbete som innebär överfallsrisk som ensamarbete i kvällsöppna butiker, kiosker eller liknande.

Det finns alltså regler som syftar till en god arbetsmiljö för minderåriga. Det har inte kommit fram något som tyder på att redan gällande bestämmelser är tillräckliga även i fråga om att personer som inte har fyllt 18 år arbetar med att sälja solarietjänster. I fråga om den föreslagna skyldigheten att förvissa sig om att den som avser att använda ett solarium har fyllt 18 år, blir det viktigt att all personal ges den utbildning och de andra förutsättningar som behövs för att på ett bra sätt genomföra ålderskontrollen.

6.3 Obemannade solarier

Promemorians bedömning: Om de som upplåter solarier inte på något annat sätt än genom personlig bemanning och kontroll på plats kan förvissa sig om att användarna har fyllt 18 år, bör de föreslagna nya reglerna om åldersgräns leda till att solarierna bemannas.

Skälen för promemorians bedömning: Det finns cirka 700 obemannade solarier i Sverige enligt uppgifter från Strålsäkerhetsmyndigheten. Det är därför ett stort antal verksamhetsställen som berörs av den föreslagna åldersgränsen för kosmetiska solarier. En avvägning måste göras mellan intresset att skydda barn och unga samt solarieägarnas intresse av att bedriva sin verksamhet på ett bra sätt.

Ett krav på att den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier ska förvissa sig om att en kund har fyllt 18 år förutsätter att det finns ett tillförlitligt sätt att kontrollera åldern på de kunder som vill använda kosmetiskt solarium för att bli bruna.

Ett sätt att kontrollera åldern är att ett passerkort beviljas en myndig person. Ett annat sätt är att det finns en teknisk anordning på verksamhetsstället som kan läsa av biometriska kännetecken. Biometriska kännetecken kan exempelvis vara ett fingeravtryck eller en ansiktsbild. Åldern kan vidare kontrolleras genom att personal finns på plats som kontrollerar åldern på kunderna.

En persons identitet kan inte fastställas enbart med att visa upp ett passerkort som beviljats en myndig person. Det finns inget som hindrar att ett passerkort ges till en omyndig person som då kan använda kortet för att sola. Vidare kan det ifrågasättas om tekniska anordningar som registrerar biometriska uppgifter är tillräckligt tillförlitliga för att åldersgränsen ska upprätthållas. Att samla in, hantera och registrera biometriska uppgifter såsom fingeravtryck eller ansiktsbild kan vidare innebära ett intrång i skyddet av personuppgifter. Det kan alltså bli svårt att förvissa sig om en solarieanvändares ålder på annat sätt än genom bemanning och personlig kontroll på den plats där användningen sker.

Försäljning av alkohol, tobak och receptfria läkemedel sker vanligtvis på ställen där personal finns närvarande och vid tveksamma fall kan kontrollera åldern på kunderna. Tobaksförsäljning kan visserligen ske genom automater men automaterna ska vara placerade så att personal har uppsikt över dem.

En avvägning måste göras mellan intresset att driva näring och det allmänna intresset att skydda barn och ungas hälsa. Rätten att bedriva näring får begränsas endast för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte att enbart att ekonomiskt gynna vissa personer eller företag. Den föreslagna regleringen av kosmetiska solarier kan leda till att näringsidkare måste anställa personal

till obemannade solarier eller flytta verksamheten till en plats där det finns personal tillgänglig. Sammantaget bör dock det starka allmänna skyddsintresset av barn och ungas hälsa anses väga tyngre än de nackdelar som regleringen innebär för näringsidkarna.

En väl tilltagen övergångsperiod på två år bör ge näringsidkarna den tid som de behöver för att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att kunna följa de nya bestämmelserna.

6.4 Kontrollköp

6.4.1 Möjlighet att genomföra kontrollköp

Promemorians förslag: Tillsynsmyndigheten får genomföra kontrollköp för att kontrollera att den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier förvissas sig om att den som avser att använda solarier har fyllt 18 år.

Skälen för promemorians förslag

För att tillsynen över åldersgränsen vid yrkesmässig upplåtelse av kosmetiska solarier ska upprätthållas bör tillsynsmyndigheterna få befogenheter som bidrar till effektivare tillsyn.

Enligt 29 § strålskyddslagen är det de myndigheter som regeringen bestämmer som utövar tillsyn över att lagen och föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen följs. Av 31 § strålskyddslagen framgår att den som bedriver en verksamhet som omfattas av lagen ska på begäran av tillsynsmyndigheten lämna de upplysningar och tillhandahålla de handlingar som behövs för tillsynen. Verksamhetsutövaren ska ge tillsynsmyndigheten tillträde till den anläggning eller plats där verksamheten bedrivs för undersökningar och prover i den omfattning som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten får meddela förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att strålskyddslagen eller föreskrifter meddelade med stöd av lagen ska följas. Enligt 33 § strålskyddslagen kan tillsynsmyndigheten även försegla en teknisk anordning eller anläggning för att förebygga att den brukas olovligt. Enligt 30 § strålskyddslagen får regeringen meddela föreskrifter om att den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö-

och hälsoskyddsområdet ska utöva tillsyn över solarieverksamheter som bedrivs i kommunen.

Det är viktigt att den nu föreslagna åldersgränsen följs. För att säkerställa att den följs bör tillsynmyndigheterna kunna bedriva sin tillsyn på ett effektivt sätt.

Kontrollköp som tillsynsметod

Bestämmelser om kontrollköp har införts i tobakslagen (1993:581), lagen (2009:907) om handel med vissa receptfria läkemedel och alkohollagen (2010:1622). Där har tillsynsmyndigheterna fått möjlighet att använda sig av metoden kontrollköp.

Kontroll av åldersgräns för kosmetiska solarier bör jämföras med den kontroll som förekommer i fråga om tobak, alkohol och vissa receptfria läkemedel. Ett av huvudsyftena med den tillsyn som bedrivs är att skapa en dialog mellan tillsynsmyndigheterna och näringsidkarna om gällande regelverk och vikten av att följa åldersgränsen. Med en möjlighet att göra kontrollköp av solarietjänster får tillsynsmyndigheten ett bra verktyg i tillsynsarbetet och för kontakterna med näringsidkarna. Kontrollköp ger ett bättre underlag för dialog. Regelbundna kontrollköp som följs upp med utbildning och återbesök ger bättre förutsättningar för åldersgränsen att få genomslag i praktiken.

Rättssäkerhets- och integritetsaspekter på kontrollköp som tillsynsметod

En utgångspunkt för all myndighetsverksamhet är att den ska bedrivas i enlighet med lagarna och att myndighetsutövning ska bedrivas i öppna och för medborgarna synliga former. Vissa former av myndighetsverksamhet, t.ex. i samband med brottsbekämpning, måste dock – för att vara effektiva – innefatta dolda moment. Det gäller även för metoden med kontrollköp eftersom den innebär att en myndighet inleder ett händelseförlopp i ett kontrollsyrte som kan innefatta ett handlande som kan vara besvärande eller ha en negativ innebörd för den enskilde eller för dennes arbetsgivare.

Hänsyn måste tas till sådana allmänna principer för myndighetsutövning som ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. Enligt ändamålsprincipen får ett ingripande mot en enskild vidtas bara i det syfte som har motiverat den lagstiftning

som ligger till grund för ingripandet. Behovsprincipen betyder att en åtgärd bara får vidtas om det finns ett påtagligt behov och om det bedöms att det inte är möjligt att nå det avsedda resultatet med andra mindre ingripande åtgärder. Proportionalitetsprincipen kräver att den som beslutar om en åtgärd i varje enskilt fall prövar om åtgärden uppväger det intrång eller det men som åtgärden innebär för den enskilde.

Kraven på skydd för enskildas integritet måste vägas in vid bedömningen av lämpligheten att införa kontrollköp som tillsynsmed-
tod. En utgångspunkt vid bedömningen av hur integritetskränkande det kan anses vara att utsättas för ett dolt kontrollköp är att den som genomför kontrollköpet bör uppträda som vilken kund som helst och inte lämna några felaktiga eller vilseledande uppgifter. En annan utgångspunkt för avvägningen är att det inte är en privatperson som i första hand är föremål för kontroll utan näringsidkaren i dennes egenskap av upplåtare av kosmetiskt solarium samt att kontrollen sker i en verksamhetslokal och inte i någons hem eller bostad. Metoden bör också bedömas mot bakgrund av att tillsynsmyndigheterna redan enligt gällande lagstiftning får bereda sig tillgång till näringsidkarens lokaler för att utöva tillsyn.

Även om åtgärden riktas mot näringsidkaren är det i och för sig en komplikation att själva åtgärden genomförs mot ett butiksbiträde som kan vara en ung person utan större arbetslivserfarenhet och som kan känna obehag av att utsättas för en smyggkontroll.

Integritetsaspekterna måste dock vägas mot behovet av effektiva kontroll- och tillsynsverktyg och mot vikten för folkhälsan av en effektiv begränsning av tillgängligheten av kosmetiska solarier för unga. Det är nu fråga om mycket starka folkhälsoskäl till förmån för unga som är en utsatt grupp. Detta gör att även åtgärder som kan vara integritetskränkande, och som dessutom innebär ett visst mått av dold myndighetsutövning och provokation, bör kunna anses vara ändamålsenliga, nödvändiga och proportionerliga för att uppnå det eftersträvade syftet.

Med hänsyn till de avvägningar som måste göras mellan å ena sidan folkhälsoperspektivet, dvs. intresset av en effektiv tillsyn av åldersgränserna, och å andra sidan rättssäkerhets- och integritets-skyddsaspekterna bör vikten av en effektiv tillsyn väga tyngst. Det bör därför framgå av lagen att tillsynsmyndigheten får genomföra kontrollköp.

6.4.2 Förutsättningar för kontrollköp

Promemorians förslag: Kontrollköp ska syfta till att ge underlag för en dialog mellan tillsynsmyndigheten och den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier om skyldigheten att förvissa sig om att solarieanvändaren har fyllt 18 år. Vid kontrollköp får tillsynsmyndigheten endast anlita en person som har fyllt 18 år. Ett kontrollköp får genomföras utan att näringsidkaren underrättas i förväg om detta. Tillsynsmyndigheten ska snarast efter genomfört kontrollköp underrätta näringsidkaren om att det har ägt rum. Det som kommit fram genom ett kontrollköp får inte läggas till grund för förelägganden eller förbud.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om genomförandet av kontrollköp.

Skälen för promemorians förslag

Enligt 30 § strålskyddslagen (1988:220) och 16 § strålskyddsförordningen (1988:293) är det de kommunala miljö- och hälsonämnderna som utöver tillsyn över solarieverksamheter i kommunerna.

Enligt det som föreslås i denna promemoria kan tillsynsmyndigheten använda kontrollköp som tillsynsmetod. Utöver kontrollköp kan tillsynsmyndigheterna enligt 32 § strålskyddslagen meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att strålskyddslagen ska följas. I beslut om föreläggande eller förbud får vite sättas ut. Vid allvarliga eller upprepade överträdelser av lagens bestämmelser kan tillsynsmyndigheten förbjuda verksamhetsutövaren att använda anläggningen.

Kontrollköp ska bara användas för dialog

Ett kontrollköp enligt förslaget i denna promemoria är en metod för att förstärka tillsynen av att näringsidkaren förvissas sig om att solarieanvändaren har fyllt 18 år. Kontrollköpet bör syfta till att ge underlag för en dialog mellan tillsynsmyndigheten och näringsidkaren. I dialogen kan tillsynsmyndigheten förvissa sig om att näringsidkaren förstått regelverket och utveckla skälen för förbudet att upplåta solarier till personer som inte har fyllt 18 år. Vidare kan

tillsynsmyndigheten informera om riskerna med att inte begära t.ex. legitimation, dvs. att näringsidkaren genom att inte kontrollera åldern kan få till följd att solarierit upplåts i strid med förbudet, vilket är straffbart enligt den föreslagna 36 a § strålskyddslagen. I dialogen kan näringsidkaren ta upp eventuella problem med att uppfylla skyldigheten samt dela med sig av sina erfarenheter.

Syftet med kontrollköp bör vara endast att ge underlag för en dialog – inte att provocera fram ett brott. För kontrollköp bör tillsynsmyndigheten därför inte få använda sig av någon som är yngre än 18 år. Information som kommit fram genom ett kontrollköp, t.ex. huruvida säljaren gjort en identitetskontroll för att fastställa åldern på en kund, bör inte ligga till grund för förelägganden eller förbud. Näringsidkarens eventuella brist vid ett kontrollköp visar inte annat än att man låtit bli att förvissa sig om åldern på någon som faktiskt är över 18 år.

Underrättelser och uppföljning

Av 31 § strålskyddslagen följer att den som bedriver verksamhet där kosmetiskt solarium upplåts ska på begäran av tillsynsmyndigheten lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten har också rätt att få tillträde till den plats där verksamheten bedrivs för att utöva tillsynen. Det finns inte någon allmän skyldighet att i förväg underrätta en näringsidkare om att myndigheten planerar att genomföra en tillsynsåtgärd. En sådan underrättelse i förväg skulle ofta riskera syftet med åtgärden.

Det ligger i sakens natur att ett kontrollköp måste få genomföras utan att näringsidkaren underrättas i förväg. Att en myndighet kan komma oanmäld och begära tillträde till lokaler och handlingar för att utöva sin tillsyn är emellertid inte samma sak som att hela tillsynsåtgärden genomförs utan att myndigheterna ger sig till känna. I kontrollköpets natur ligger dock inte bara att besöket ska kunna ske oannonserat utan även att kontrollköpet genomförs dolt. De dolda inslagen ska dock begränsas i så stor utsträckning som möjligt. I vissa situationer kan det vara motiverat för tillsynsmyndigheten att anlita en person från en annan kommun. Det kan t.ex. vara fråga om en liten kommun där invånarna känner varandra

väl och då kan det vara bättre att anställa en person från en annan kommun. Någon polishjälp för att genomföra ett kontrollköp kommer aldrig att aktualiseras, eftersom det skulle omintetgöra kontrollköpet och förfela dess syfte.

Då syftet är att skapa en bra dialog mellan tillsynsmyndigheten och näringsidkaren är det viktigt att följa upp ett kontrollköp så snart som möjligt. På så sätt minskar man även det dolda momentet i metoden. Tillsynsmyndigheten bör överväga om den som har genomfört kontrollköpet ska följa med vid uppföljningen eller inte. Tillsynsmyndigheten bör också försäkra sig om att återkoppling till näringsidkaren utförs på ett sätt som tar tillbörlig hänsyn till enskilda arbetstagare.

Bemyndigande

Utöver de förutsättningar för kontrollköp som bör regleras i lag kan det finnas behov av ytterligare föreskrifter om hur ett kontrollköp ska genomföras. Det kan t.ex. gälla bestämmelser om förhållandet mellan den person som genomför kontrollköpet och tillsynsmyndigheten eller om krav på dokumentation. Sådana krav bör kunna regleras genom föreskrifter på lägre nivå än i lag. Därför bör regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om genomförandet av kontrollköp.

6.5 Utbildning och stöd till solariepersonal

Promemorians förslag: Den som yrkesmässigt upplåter kosmetiskt solarium till personer som avser att använda det för att göra sin hud brun ska ge sin personal den utbildning och det stöd som den kan behöva för att följa strålskyddslagens bestämmelser och anslutande föreskrifter.

Skälen för promemorians förslag: Den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solariet är ansvarig för att verksamheten uppfyller de krav som ställs i strålskyddslagen och anslutande föreskrifter. I många fall är det anställda som utför själva upplåtelsen. Därför är det viktigt att personalen har fått den kunskap och den utbildning som krävs för att kunna följa strålskyddslagens bestämmelser samt

anslutande föreskrifter. Personalen behöver också ha kännedom om rutiner för att kunna följa reglerna. Det finns tillfällen då personalen kan utsättas för pressade situationer som exempelvis när en påstridig minderårig vill använda solariet. Personalen bör kunna hantera konfliktsituationer och ha stöd från verksamhetsutövaren för sitt agerande. Verksamhetsutövarens ansvar för detta bör lyftas fram och förtydligas i reglerna.

6.6 Egenkontroll

Promemorians förslag: Den som yrkesmässigt upplåter kosmetiskt solarium till någon som avser att använda det för att göra sin hud brun ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över sin verksamhet och se till att det finns ett för verksamheten lämpligt egenkontrollprogram.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om egenkontroll.

Skälen för promemorians förslag: Den som yrkesmässigt upplåter kosmetiskt solarium bör ha skyldighet att utöva egenkontroll över verksamheten och ansvara för att det för detta finns ett lämpligt egenkontrollprogram. Syftet med egenkontrollprogrammet är, i likhet med liknande bestämmelser på andra områden såsom vid försäljning av tobak, folköl eller receptfria läkemedel, att programmet ska vara ett stöd för att utforma verksamheten på ett sådant sätt att lagen kan följas. Egenkontrollprogrammet fungerar som en checklista för vad som krävs för att verksamheten ska vara väl organiserad i fråga om utbildning, information osv. Egenkontrollprogrammet är också en hjälp i kontakterna med tillsynsmyndigheten.

Enligt förslaget i denna promemoria ska den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier förvissa sig om att användaren har fyllt 18 år. Rutiner för hur åldersgränsen säkerställs bör lämpligen behandlas i verksamhetens egenkontrollprogram. Om kunden tveklöst är en person över åldersgränsen är det naturligtvis inte nödvändigt med en legitimationskontroll för att förvissa sig om åldern. I andra fall är det enda rimliga förfarandet att begära legitimation för att förvissa sig om åldern. Det behövs ingen särskild regel om legitimationskontroll. Det räcker med kravet att verksamhetsut-

övaren ska förvissa sig om att 18-årsåldern är uppnådd. Hur detta är tänkt att säkerställas – t.ex. vilka rutiner som ska tillämpas – bör framgå av egenkontrollprogrammet.

Verksamhetsutövarna behöver vägledning om vad egenkontrollprogrammen bör innehålla. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om egenkontroll. Sådana föreskrifter bör t.ex. avse vad ett egenkontrollprogram måste innehålla, t.ex. att det ska innehålla instruktioner för hur näringsidkaren och eventuell personal håller sig uppdaterad om regelverket och om de rutiner som ska tillämpas. Ansvar och rutiner för ålderskontroll i verksamheten bör särskilt tas med. Egenkontrollprogrammet ska kunna uppvisas för tillsynsmyndigheten.

Det bör vara Strålsäkerhetsmyndigheten som meddelar de närmare föreskrifterna om egenkontroll.

6.7 Straff

Promemorians förslag: Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet att yrkesmässigt upplåta ett kosmetiskt solarium till den som inte har fyllt 18 år döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Ansvar ska inte utdömas om gärningen är ringa.

Skälen för promemorians förslag: Exponering för solljus, och speciellt solbränna under barndomen är väl kända riskfaktorer för hudcancer. Det har bevisats att användning av solarier, speciellt tidigt i livet, ökar risken. Skälen för det förbud som föreslås i denna promemoria är starka. Det är viktigt att åldersgränsen följs. Enbart förelägganden och förbud är inte tillräckliga för att säkerställa att åldersgränsen följs.

Enligt tobakslagen (1993:581), alkohollagen (2010:1622) och lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel gäller att den som bryter mot de motsvarande förbuden i de lagarna ska dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Som tidigare nämnt bör åldersgränsen för kosmetiska solarier regleras på liknande sätt. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet att yrkesmässigt upplåta kosmetiskt solarium till den som inte har fyllt 18 år bör därför dömas till böter eller fängelse i högst

sex månader. En bestämmelse om att i ringa fall ska det inte dömas till ansvar finns i 38 § strålskyddslagen.

Den straffbara handlingen är att vid yrkesmässig upplåtelse av kosmetiska solarier låta en person som inte har fyllt 18 år använda solarieret. Ansvarsfrågan måste grundas på en bedömning i varje enskilt fall. I praktiken är det oftast endast den som fysiskt finns på plats vid solarieret som kan göra en faktisk och individuell bedömning av en kunds ålder. Det kan behöva göras skillnad mellan de fall då den som är ansvarig för verksamheten också i praktiken är den som utför kontrollen och fall då en oerfaren yngre anställd gör kontrollen. I det senare fallet kan förhållandena vara sådana att en underårig tillåts använda solarieret som en följd av att den ansvariga verksamhetsutövaren inte har sett till att verksamheten har organiserats på ett sådant sätt att 18-årsregeln kan upprätthållas. Verksamhetsutövaren kan i ett sådant fall anses ha brutit mot förbudet. Den allmänna medverkansregleringen i 23 kap. brottsbalken omfattar även brott som avses i strålskyddslagen.

Det är viktigt att innehavaren utbildar och informerar sina anställda om reglerna för yrkesmässig upplåtelse av kosmetiska solarier, ålderskontroll och det personliga straffansvar som ligger på dem. Detta bör ingå i egenkontrollprogrammen. För att understryka detta har det vidare angetts att den som är ansvarig för verksamheten ska svara för att personalen har nödvändiga kunskaper om de regler som gäller. Det ingår i tillsynsmyndighetens tillsynsverksamhet att se till att detta krav följs.

6.8 Bemyndiganden till Strålsäkerhetsmyndigheten

Promemorians förslag: Strålsäkerhetsmyndigheten får meddela föreskrifter om att den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium till någon som avser att använda det för att göra sin hud brun ska ha anmält sin verksamhet till kommunen. Strålsäkerhetsmyndigheten får meddela föreskrifter om egenkontroll och om hur kontrollköp ska göras.

Skälen för promemorians förslag: För att underlätta tillsynen bör verksamhetsutövare som bedriva verksamhet med upplåtelse av kosmetiskt solarium vara skyldiga att anmäla sin verksamhet till

kommunen. Strålsäkerhetsmyndigheten bör få meddela föreskrifter om sådan anmälningsplikt.

En näringsidkare som bedriver verksamhet där kosmetiskt solarium upplåts till allmänheten ska anmäla detta till kommunen. Detta gäller enligt föreskrifter som Strålsäkerhetsmyndigheten har meddelat (SSMFS 2012:5). Ett syfte med anmälan är att tillsynsmyndigheten ska få kännedom om verksamheten.

Strålsäkerhetsmyndigheten ansvarar för strålsäkerhetsfrågor och hälsoskydd kopplat till dessa frågor. Strålsäkerhetsmyndigheten är därför bäst lämpad att meddela föreskrifter om sådana kontrollköp och sådan egenkontroll som avses i denna promemoria.

6.9 Miljösanktionsavgift

Promemorians förslag: För en överträdelse av en föreskrift om anmälningsplikt genom att yrkesmässigt upplåta ett kosmetiskt solarium till solare utan att ha anmält verksamheten till kommunen ska en miljösanktionsavgift betalas med 3 000 kronor.

Skälen för promemorians förslag: För att underlätta tillsynen behöver tillsynsmyndigheten få kännedom om vilka som yrkesmässigt upplåter kosmetiskt solarium till solare. Föreskrifter om anmälningsplikt har stöd i 9 kap. 12 § miljöbalken. För att säkerställa att verksamhetsutövarna lever upp till kravet om anmälan bör kravet vara sanktionerat med till en miljösanktionsavgift. En sådan bestämmelse bör därför införas. Avgiften bör vara 3 000 kronor.

6.10 Utbildnings- och informationsinsatser riktade till myndigheter och verksamhetsutövare

Promemorians bedömning: Möjligheten att genomföra kontrollköp som tillsynsåtgärd bör kompletteras med utbildnings- och informationsinsatser till tillsynsmyndigheter och näringsidkare.

Skälen för promemorians bedömning: Förslaget om kontrollköp innebär att tillsynsmyndigheterna får tillgång till en ny metod i

sin tillsyn. För att denna metod ska komma till användning så snabbt som möjligt och genomföras på ett rättssäkert och likartat sätt över landet kan det, utöver föreskrifter, behövas kompletterande utbildningsinsatser till tillsynsmyndigheterna. Även näringsidkarna behöver informeras på lämpligt sätt.

Återkommande information och diskussion med näringsidkarna om vikten av att upprätthålla regelverket om åldersgränser för solarieverksamhet är nödvändig för att det ständigt tillkommer nya verksamhetsställen och omsättningen av personal är hög.

Strålsäkerhetsmyndigheten bör därför ges i uppdrag att analysera behovet av utbildningar och informationsinsatser och föreslå hur sådana insatser bör genomföras.

7 EU-rättsliga aspekter

7.1 Anmälningdirektivet

Grundläggande bestämmelser om varors fria rörlighet finns i artiklarna 34–37 i EUF-fördraget. Närmare bestämmelser om nationella krav som kan innebära handelshinder för varor finns bl.a. i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (anmälningdirektivet). Anmälningdirektivet genomförs i Sverige med förordningen (1994:2029) om tekniska regler.

Av 6 § förordningen om tekniska regler följer att förslag till nya tekniska föreskrifter ska anmälas till Europeiska kommissionen i enlighet med anmälningdirektivet. Tekniska föreskrifter innefattar tekniska specifikationer, andra krav samt förbud mot tillverkning, saluföring, import och användning av vissa produkter (jfr artikel 1.3 i anmälningdirektivet).

Anmälningdirektivet innehåller bestämmelser som syftar till att undvika handelshinder på den inre marknaden. Syftet med den inre marknaden är att skapa en miljö som stärker företagets konkurrensförmåga. Efter att anmälan kommit in till kommissionen ska kommissionen underrätta övriga medlemsstater om de översända förslagen. När anmälan har gjorts inleds en frysningsperiod om tre månader under vilken övriga medlemsstater och kommissionen får tillfälle att granska förslaget till tekniska föreskrifter och möjlighet att yttra sig. Anmälan hindrar medlemsstaten från att anta de aktuella bestämmelserna under frysningsperioden.

Förslagen i denna promemoria innebär ett förbud att yrkesmässigt upplåta kosmetiskt solarium till den som inte har fyllt 18 år. Förbudet påverkar inte varan, dvs. solariet, direkt men kan potentiellt ha en effekt på saluföringen av kosmetiska solarier. Dessutom påverkas användningen av kosmetiska solarier av förbudet. För-

slaget bör därför anmälas enligt anmälningsdirektivet. Förbudet är icke-diskriminerande då det träffar såväl nationella näringsidkare som näringsidkare från andra medlemsstater. Förbudet är nödvändigt med hänsyn till folkhälsan. Syftet är att skydda barn och unga från de negativa konsekvenserna som solande i kosmetiskt solarium i ung ålder kan medföra senare i livet. Andra mindre ingripande alternativ, såsom informationsinsatser, bedöms inte vara tillräckliga för att uppnå det eftersträlvade syftet.

Även följande förslag kan påverka användningen eller saluföringen av solarier och bör anmälas:

- kravet att ha ett egenkontrollprogram,
- kravet att personal som ansvarar för upplåtelse av kosmetiskt solarium ska ges information och stöd,
- möjligheten för tillsynsmyndigheten att använda kontrollköp i sin tillsyn.

7.2 Tjänstedirektivet

Grundläggande bestämmelser om tjänsters fria rörlighet finns i artiklarna 56–62 i EUF-fördraget. Närmare bestämmelser om tjänster, dit bl.a. uthyrning eller upplåtelse av en vara räknas, finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet). Tjänstedirektivets genomförande i Sverige har behandlats i promemorian Genomförande av tjänstedirektivet (Ds 2008:75) och i en proposition med samma namn (prop. 2008/09:187).

Tjänstedirektivet innehåller bestämmelser som syftar till att förenkla förfaranden och formaliteter som är tillämpliga på tillträde till och utövande av tjänsteverksamhet och tjänsteleverantörer som ska kunna fullgöra vissa förfaranden och formaliteter samt få information genom gemensamma kontaktpunkter i medlemsstaterna. Om medlemsstaterna t.ex. har krav på tillstånd för att få utöva vissa tjänster eller krav på legitimation, användande av viss utrustning m.m. får dessa krav inte vara diskriminerande, de måste kunna motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset och det eftersträlvade målet ska inte kunna uppnås med en mindre begränsande åtgärd.

Enligt punkten 5 andra stycket i artikel 39 ska medlemsstaterna till kommissionen översända alla förändringar i sina krav på tillfällig tjänsteverksamhet, inbegripet nya krav och skälen för dessa. Sådana krav måste vara icke-diskriminerande, nödvändiga och proportionerliga. Kommissionen ska underrätta övriga medlemsstater om de översända kraven. En sådan översändning ska inte hindra medlemsstaterna från att anta bestämmelserna. Kommissionen ska dock varje år tillhandahålla analyser och riktlinjer avseende tillämpningen av bestämmelserna inom ramen för direktivet.

Enligt punkten 7 i artikel 15 ska medlemsstaterna till kommissionen även anmäla alla förslag till nya lagar och andra författningar som innefattar vissa krav som nämns i punkten 2 i artikel 15 samt skälen för dem. Exempel på sådana krav är kvantitativa eller geografiska begränsningar, skyldighet för tjänsteleverantörer att ha viss juridisk form och krav som rör företagets kapitalinnehav. Kommissionen ska underrätta de övriga medlemsstaterna om bestämmelserna. Anmälan hindrar inte medlemsstaten från att anta bestämmelserna. Kommissionen ska dock inom tre månader från mottagandet av anmälan undersöka om kraven är förenliga med gemenskapsrätten och vid behov fatta ett beslut om att begära att medlemsstaten i fråga ska avstå från att anta dem eller upphäva dem.

Skälen för att anmäla förslagen enligt anmälningsdirektivet gäller även för att anmäla dem enligt tjänstedirektivet.

7.3 Lågspänningsdirektivet

Kosmetiskt solarium är en produkt som är harmoniserad under Europaparlamentets och rådets direktiv 2006 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om elektrisk utrustning inom vissa spänningsgränser (lågspänningsdirektivet). Direktivet syftar till att säkerställa att nationella säkerhetsbestämmelser inte hindrar den fria handeln med sådan elektrisk utrustning som omfattas av direktivet.

Lågspänningsdirektivet genomförs i Sverige med bl.a. förordningen (1993:1068) om elektrisk materiel. Enligt förordningen ska den som för användning inom landet tillverkar, importerar, upplåter, saluför eller överlåter på annat sätt samt installerar elektrisk materiel ska svara för att materielen uppfyller gällande säkerhets-

krav. Lågspänningsdirektivet innebär att en medlemsstat inte får ställa särskilda säkerhetskrav som kan hindra den fria handeln med elektrisk utrustning.

Förslaget i promemorian syftar till att hindra verksamhetsutövare från att sälja soltid till personer under 18 år men innebär inte att det ställs krav på solariet som sådant. Kosmetiska solarieanläggningar är fria att sättas ut på marknaden om de uppfyller kraven i harmoniserade standarder.

7.4 Direktivet om medicintekniska produkter

I rådets direktiv 93/43/EEG av den 14 juni 1993 om medicintekniska produkter (direktivet om medicintekniska produkter) finns bestämmelser om medicintekniska produkter. Direktivet genomförs i Sverige med bl.a. lagen (1993:584) om medicintekniska produkter. I lagen definieras vilka produkter som omfattas. Medicinskt solarium, dvs. sådant solarium som används eller är avsett att användas för bestrålning i syfte att behandla, förebygga eller motverka sjukdom omfattas av direktivet om medicintekniska produkters tillämpningsområde.

Förslaget i denna promemoria reglerar inte medicinska solarier utan endast kosmetiska solarier. Ett kosmetiskt solarium bedöms inte falla in under direktivets tillämpningsområde.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag: De föreslagna ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2017 i fråga om förbudet samt i fråga om skyldigheterna att förvissa sig om att solaren har fyllt 18 år, att informera om förbudet med skylt på solariestället och att ha ett egenprogram och utbilda personal. I övrigt ska de föreslagna ändringarna träda i kraft den 1 januari 2016.

Skälen för promemorians förslag: De föreslagna ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt.

För att näringsidkarna ska kunna vidta de åtgärder som behövs för att leva upp till nya kraven bör det föreslagna förbudet och de föreslagna nya skyldigheterna börja gälla den 1 juli 2017. Det ger näringsidkarna tid att anpassa sin verksamhet, särskilt när det gäller obemannade solarier. I övrigt bör de föreslagna ändringarna träda i kraft den 1 januari 2016.

9 Konsekvensanalys

9.1 Behovsanalys och alternativa lösningar

Hudcancer är den näst vanligaste cancerformen i Sverige och den som ökar mest. Allt fler drabbas av hudcancer och antalet personer som dör i den allvarligaste formen, malignt melanom, ökar för varje år. I takt med att allt fler drabbas av hudcancer ökar det mänskliga lidandet och samhällets kostnader. Den kraftiga ökning som skett under de senaste åren är ett tydligt tecken på att hudcancer inte bara är ett utbredd hälsoproblem utan också ett ekonomiskt problem som måste tas på allvar.

Strålskyddslagen (1988:220) syftar till att skydda människor mot skadlig verkan av strålning, såväl joniserande som icke-joniserande. Lagen är tillämplig på bl.a. tekniska anordningar som alstrar icke-joniserande strålning, t.ex. solarier.

Det finns ett bevisat samband mellan UV-exponering och risken för hudcancer. När det gäller UV-exponering och utveckling av hudcancer är barn särskilt utsatta. Barn har känsligare hud än vuxna och solexponering och brännskador till följd av solning är därför särskilt skadligt under barn- och ungdomsåren.

Enligt Världshälsoorganisationens organ för cancerforskning IARC (International Agency for Research on Cancer) finns det ett tydligt samband mellan solarieanvändning i unga år och hudcancer och då främst den allvarligaste formen malignt melanom. IARC tillkännagav 2006 att alla dittills tillgängliga undersökningar kommit fram till ett klart samband mellan användning av kosmetiska solarier i unga år och olika hudcancerformer. Insamlad data från mer än tjugo epidemiologiska forskningsstudier visade att risken för melanom ökar med 75 procent när användningen av kosmetiska solarier börjat före 30 års ålder. Vidare visade experimentell forsk-

ning och djurförsök att alla slag av ultraviolett strålning (UVA, UVB och UVC) är cancerframkallande.

Forskargruppen drog fyra tydligt klarlagda slutsatser, nämligen att risken för malignt melanom ökar helt klart vid solarieanvändning under tonåren och upp i 20-årsåldern, att solarieanvändning i tonåren ökar även risken för skivepitelcancer, att hudens immunförsvar skadas av solning i solarium och att det finns inga positiva hälsoeffekter förknippade med att sola i solarium.

De olika typer av strålning, som tidigare klassats i IARC:s högsta riskgrupp ”cancerframkallande hos människor”, granskades på nytt av IARC under 2009, bl.a. för att identifiera ytterligare cancermekanismer. Resultatet, meddelat av IARC i juli 2009, förde upp användning av solarier till den högsta riskgruppen.

Världshälsoorganisation har mot bakgrund av IARC:s slutsatser rekommenderat en nedre åldersgräns på 18 år för solning i solarium. Enligt EU:s vetenskapliga kommitté, Scientific Committee on Consumer Products (SCCP), bör kosmetiska solarier inte användas av individer under 18 år i syfte att göra huden brun.

Åldersgränser för kosmetiska solarier har införts i Belgien, Finland, Frankrike, Island, Litauen, Nederländerna, Norge, Spanien, Storbritannien och Tyskland. I USA har 12 delstater infört en 18-årsgräns och i Kanada har hittills tre provinser infört en 19-årsgräns. Brasilien har förbjudit kosmetiska solarier.

I Sverige finns det ett stort antal obemannade kosmetiska solarier som är lättillgängliga för unga personer att använda. Att införa en åldersgräns för solning i kosmetiska solarier syftar till att skydda barn och unga från de negativa verkningarna som solande i tidig ålder kan ha. Upplåtelse av kosmetiska solarier bör därför lämpligen regleras på liknande sätt som försäljning av tobak, alkohol och receptfria läkemedel.

Alternativet utebliven reglering

Om en reglering om åldersgräns inte kommer till stånd ökar risken att dagens unga människor drabbas av hudcancer i vuxen ålder. Ett ökat antal personer som drabbas av hudcancer leder vidare till att samhällets kostnader kommer att öka i form av direkta kostnader

som sjukvårdskostnader och indirekta kostnader som produktionsbortfall till följd av dödsfall.

Alternativet informationsinsatser

Ett alternativ till att införa en åldersgräns är att genom ytterligare informationsinsatser få personer under 18 år att inte sola i solarier. I en enkätundersökning 2011 tillfrågade Strålsäkerhetsmyndigheten 16- och 17-åringar om deras solarievanor. Resultatet visade att ökad kunskap om riskerna med att sola i solarium inte ledde till minskat solarieanvändning. Ungdomarna fortsatte att sola i kosmetiska solarier i samma utsträckning som förut. Detta alternativ bedöms därför som verkningslöst.

Alternativet passerkort

Ett alternativ till kontrollköp och egenkontroll som föreslås är att kontrollera åldern på dem som besöker obemannade solarier genom att utfärda passerkort endast till personer som har fyllt 18 år. Det finns dock inget som garanterar att ett passerkort inte lånas ut till en omyndig person och därmed bedöms detta alternativ vara verkningslöst.

Teknisk anordning för avläsning av biometriska kännetecken

Ett annat sätt att kontrollera åldersgräns är att koppla tillträdet till solarier till biometriska kännetecken, t.ex. ett fingeravtryck eller en ansiktsbild. För detta krävs det att det finns en teknisk anordning på verksamhetsstället som kan läsa av sådana kännetecken. Det kan dock ifrågasättas om tekniska anordningar som registrerar biometriska uppgifter är tillräckligt tillförlitliga för att en åldersgräns ska kunna upprätthållas. En lösning som bygger på insamling, hantering och registrering av biometriska uppgifter kan vidare innebära ett intrång i skyddet av personuppgifter. Det är inte osannolikt att det kommer ett EU-direktiv om harmoniserade system för identifiering av personer. Om så blir fallet finns risken att verksamhetsutövare, som har investerat i anordningar för att läsa av biometriska kännetecken, inte uppfyller direktivet och

därmed drabbas av ytterligare kostnader för att installera ett nytt, godkänt system. Därmed bedöms detta alternativ vara inte tillräckligt tillförlitlig i nu läget.

9.2 Samhällsekonomisk analys

I Strålsäkerhetsmyndighetens rapport 2014:49 presenteras förekomsten av olika hudcancerdiagnoser i Sverige 2011 och samhällskostnaderna relaterat till dessa diagnoser. Enligt rapporten beräknas samhällskostnaderna för hudcancer årligen uppgå till 1,58 miljarder kronor. Det är en ökning med 331 miljoner kronor jämfört med 2005. Direkta kostnader (dvs. sjukvårdskostnader) beräknas uppgå till 909 miljoner kronor, medan indirekta kostnader (dvs. produktionsbortfall) beräknas uppgå till 971 miljoner kronor. Malignt melanom är den enskilda hudcancerdiagnos som står för de största samhällskostnaderna, 830 miljoner kronor. Det är framförallt kostnaderna kopplade till produktionsbortfall vid dödsfall som bidrar till att malignt melanom är den samhällsekonomiskt mest belastande hudcancerformen. Andra hudcancerformer står dock för de största sjukvårdskostnaderna, 348 miljoner kronor. Detta beror främst på att dessa hudcancertyper sammantaget är betydligt vanligare än malignt melanom.

9.3 Staten

Staten bedöms inte få några ökade kostnader av förslaget. Strålsäkerhetsmyndigheten föreslås få rätt att meddela föreskrifter om anmälningsplikt för kosmetiska solarier. För att anmälningsplikten ska följas föreslås att tillsynsmyndigheterna ska få besluta om miljöskaktionsavgift. Enligt strålskyddslagen och strålskyddsförordningen utövar kommunerna tillsyn över kosmetiska solarier. Förslaget medför att mark- och miljödomstolarna kommer att få hantera en ny typ av mål dvs. pröva överklaganden av tillsynsmyndigheternas beslut om miljöskaktionsavgift. Enligt uppgifter från Strålsäkerhetsmyndigheten finns det cirka 1 700 kosmetiska solarier i landet. Det kan dock finnas ett mörkertal då vissa kommuner uppgett till Strålsäkerhetsmyndigheten att det bedrivs solarieverksamheter inom den egna kommunen som inte anmält sin

verksamhet. Det är därför svårt att ge en exakt siffra på antalet nya mål som varje mark- och miljödomstol kan komma att få till följd av förslaget om införande av miljöstraffavgift. Det bör dock inte röra sig om något större antal nya mål per år för varje mark- och miljödomstol.

Regleringen bedöms överensstämma med direktiv och rekommendationer från EU.

Tidpunkten för ikraftträdande bedöms inte vara kritisk. Det bedöms däremot att en övergångsperiod är nödvändig för att verksamhetsutövarna ska få tid på sig att vidta nödvändiga åtgärder för att anpassa verksamheterna till de krav som ställs, särskilt avseende obemannade solarier. En övergångsperiod på två år bedöms vara tillräcklig.

9.4 Kommunerna

Genom förslaget får Sveriges kommuner möjlighet att genomföra kontrollköp som ett led i sin tillsyn över solarieverksamheter. Enligt 16 a § strålskyddsförordningen (1988:293) får kommunfullmäktige föreskriva om avgift för kostnader för tillsyn av solarieverksamhet. Detta innebär att kommunernas miljö- och hälso- skyddsförvaltningar kan täcka sina eventuella extra kostnader för kontrollköp med tillsynsavgifter. Kommunerna bedöms därför inte drabbas av extrakostnader med anledning av förslaget.

9.5 Företag och enskilda

Den föreslagna regleringen kommer att påverka hela solariebranschen, men verksamhetsutövare som driver obemannade kosmetiska solarier kommer att drabbas mest. Den föreslagna regleringen leder till att näringsidkare ska behöva anställa personal, flytta verksamheten till en plats där det finns personal tillgänglig eller lägga ned verksamheten.

För bemannade solarier kommer regleringen medföra ålderskontroll samt minskat kundkrets då personer under 18 år inte får erbjudas solarietetjänster.

Om regleringen genomförs innebär en minskning av antalet solarialonger att även leverantörskedjan påverkas genom att marknaden för solarier i Sverige minskar.

Antalet företag som berörs och storleken på dessa företag

Efter en enkätundersökning riktad till kommunerna uppskattar Strålsäkerhetsmyndigheten att det finns cirka 700 obemannade solarier och 1 000 bemannade solarier i Sverige. Bedömningen är att den övervägande delen är franchisetagare eller småföretagare. Enligt Svensk Solarieförening finns det ungefär 500 solarieföretag som har solarieupplåtelse som sin enda verksamhet.

Konsekvenser för solarieägare

För att upprätthålla 18-årsgränsen krävs arbetskraft vid de obemannade anläggningarna. Då öppettiderna oftast är generösa kommer det att krävas en personalstyrka som uppgår till mer än en heltidstjänst.

En sporthallsreceptionist i åldern 18-25 år har en genomsnittlig lön på cirka 21 000 kronor. Att anställa en sådan på heltid kostar cirka 300 000 kronor per år inklusive försäkringar och arbetsgivaravgifter. Ett genomsnittligt obemannat solarium har öppet mellan 07:00 och 23:00, det krävs alltså cirka 2,5 heltidstjänster för att bemanna solariet under hela öppethållandet. Detta ger en totalkostnad på 750 000 kronor plus ersättning för obekvämt arbetstid per år om samma öppettider upprätthålls.

För verksamheter som redan är bemannade tillkommer ingen kostnad förutom att verksamhetsutövare kommer att behöva lägga ner tid för att ta fram ett egenkontrollprogram, vilket medför en ökad administrativ kostnad.

Enligt 16 a § strålskyddsförordningen (1988:293) får kommunfullmäktige föreskriva om avgift för kostnader för tillsyn av solarieverksamhet. Detta innebär att kommunernas miljö- och hälsoskyddsförvaltningar kan komma att ta ut sina eventuella extra kostnader för kontrollköp av solarieägarna. I så fall drabbas inte kommunerna men väl solarieägarna av kostnader.

Verksamhetsutövarna kommer behöva upprätta egenkontrollprogram. Detta kommer att ta viss tid, men är emellertid ett engångsarbete. Vidare måste företagen löpande genomföra egenkontroller för att upprätthålla egenkontrollprogrammet. Detta bedöms dock som mindre tidkrävande efter att en viss rutin uppnåtts. Enligt förslaget kommer Strålsäkerhetsmyndigheten att få meddela föreskrifter om egenkontroll och myndigheten kommer att ta fram material för att underlätta upprättandet av egenkontrollprogram. Branschen är i nuläget reglerad genom Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter (SSMFS 2012:5), vilket innebär att verksamhetsutövarna redan bör ha vissa rutiner för att säkerställa att nuvarande regler följs.

Verksamhetsutövarna kommer också att behöva informera sin personal om hur den ska gå till väga vid ålderskontroll. Detta bedöms inte som särskilt tidskrävande.

Verksamhetsutövarna kommer också att behöva lägga tid på rekryteringar och administration av personal. Tidsåtgången för detta bedöms variera mycket för olika verksamhetsutövare. Det kommer med stor sannolikhet vara stor personalomsättning då arbetet är okvalificerat och passar exempelvis studenter och unga personer i början av arbetslivet.

De kostnader föreslaget innebär bedöms vara i huvudsak administrativa. En 18-årsgräns innebär att personal alltid måste vara på plats vilket kan innebära minskade öppettider. Den del av kundkretsen som i dag består av minderåriga kommer att falla bort vilket också innebär minskade intäkter.

Inverkan på konkurrens mellan företagen

En verksamhet som i dag redan är bemannad kommer ha möjlighet att snabbare nå kundkretsen och därigenom få en konkurrensfördel jämfört med verksamheter som är obemannade. Verksamheter som har dels bemanning, dels andra typer av produkter och tjänster än solarieverksamhet, kommer att ha lättare att fortsätta att erbjuda solarieresolning som tjänst. En del obemannade solarieverksamheter som inte erbjuder någon annan typ av tjänst kan komma att sluta med verksamheten. För obemannade verksamheter kan kostnaden för att man ska kunna ha långa öppettider vara alltför hög och detta

kan komma att begränsa öppettiderna och tillgängligheten, vilket i slutändan innebär att dessa verksamheter inte kommer att kunna konkurrera lika väl som verksamheter med längre öppettider.

9.6 Konsekvenser för uppfyllelse av miljömålen

De nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmål för miljöarbetet har beslutats av riksdagen (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377).

Säker strålmiljö är ett av de 16 miljö kvalitetsmålen och innebär att människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning. En av de indikatorer och bedömningsgrunder som används för att redovisa resultaten inom området är fallen av hudcancer orsakade av ultraviolettstrålning. Medan stora delar av detta miljö kvalitetsmål utvecklas positivt, har antalet fall av hudcancer ökat under lång tid. En av anledningarna till detta bedöms vara ökad exponering för UV-strålning från bl.a. solarier.

Den föreslagna regleringen syftar till att minska befolkningens möjligheter att sola i solarier genom att införa 18-årsgräns. Därmed bedöms den föreslagna regleringen att bidra till att miljömålet Säker strålmiljö nås.

10 Författningskommentar

Här kommenteras endast de föreslagna ändringarna i strålskyddslagen.

Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (1988:220)

5 a §

I paragrafen, som är ny, definieras det som i lagen avses med uttrycket kosmetiskt solarium. Bestämmelsen omfattar inte medicinskt solarium eller medicinsk solanläggning. Medicinskt solarium är ett solarium som används eller är avsett att användas för bestrålning i syfte att behandla, förebygga eller motverka sjukdom. Enligt föreskrifter som Strålsäkerhetsmyndigheten har meddelat gäller att en legitimerad läkare med specialistkompetens i dermatologi ska vara knuten till verksamhet där medicinskt solarium används samt att läkaren ska se till att bestrålning bara sker på medicinska indikationer och att goda strålskyddsförhållanden råder.

14 a §

Paragrafen är ny. En åldersgräns för användning av kosmetiska solarier införs på så sätt att det blir förbjudet att yrkesmässigt upplåta ett kosmetiskt solarium till en fysisk person som avser att använda solariet för att göra sin hud brun, dvs. låta någon som inte har fyllt 18 år att sola i ett kosmetiskt solarium. Förbudet gäller alltså endast upplåtelser till personer som ska använda solariet för att sola i det.

Det betyder att utanför förbudet faller upplåtelse (t.ex. uthyrning) till en person som t.ex. ett handelsbolag, en förening eller en

fysisk person som bedriver verksamhet med egen firma och som i sin tur avser att upplåta solariet till andra för solning. Den personen får dock inte i sin verksamhet göra upplåtelser som strider mot förbudet.

Den som yrkesmässigt säljer soltid kan dock inte sälja soltiden till en vuxen som i sin tur låter en medföljande underårig sola. Säljaren har ett ansvar i fråga om vilka som solar i solariet. Det förhållandet att en vuxen köpare låter en underårig utnyttja soltiden – eller, för att låna ett uttryck från alkoholområdet, langar soltid – bör anses vara ett sätt att försöka kringgå förbudet och alltså inte accepteras. På samma sätt bör det inte accepteras att en solförening för sina solande medlemmars räkning regelbundet återkommande hyr ett solarium eller köper soltider av någon som yrkesmässigt även till andra säljer soltider i det aktuella solariet. Även i en sådan situation bör soltidssäljaren anses vara den som upplåter solariet till de solande.

För att en upplåtelse inte ska anses vara en upplåtelse till solare bör det krävas att den person som solariet upplåts till kan anses ha ett självständigt eget intresse av att förfoga över solariets användning, t.ex. genom att i egen verksamhet upplåta solariet till andra för solning. Typfallet kan vara att någon hyr ett solarium för att själv bedriva verksamhet med det. Ett annat fall kan vara att en solförening hyr solariet för en längre tidsperiod och självständigt tar ansvar för solariets användning under hyresperioden. Hyresmannen eller solföreningen kan, beroende på hur de använder solariet, komma att anses yrkesmässigt låta andra sola i solariet.

Det avgörande är vem som faktiskt ansvarar för solariet och dess användning, dvs. har kontroll över vilka som solar i det.

Förbudet gäller upplåtelse till solare som inte har fyllt 18 år.

Den som bryter mot förbudet kan straffas enligt 36 a §. I en verksamhet där ett solarium upplåts för solning kan alltså den som har eller ska ha faktisk kontroll över vem som solar i solariet göra sig skyldig till ett brott mot förbudet, om den som solar inte har fyllt 18 år. Det blir nödvändigt att kontrollera solarens ålder.

14 b §

Paragrafen är ny och kompletterar förbudet i 14 a § med handlingsregler riktade till den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium till solare.

Redan förbudet gör det nödvändigt för upplåtaren att kontrollera solarens ålder. Handlingsregeln i *första punkten* innebär ett krav på upplåtaren att skaffa sig bevisning om solarens ålder. Det blir alltså omöjligt för upplåtaren att komma undan ansvar för brott mot förbudet i 14 a § med en enkel invändning om att upplåtaren inte kände till att solaren var underårig. Om omständigheterna är sådana att det finns anledning att inte vara säker på att solaren har fyllt 18 år – t.ex. ett ungt utseende – måste upplåtaren förvissa sig om detta. Ett lämpligt sätt är att begära att solaren visar giltig legitimation. Handlingsregeln innebär att upplåtaren ska förvissa sig om att solaren har fyllt 18 år. Vid tveksamhet om åldern måste upplåtaren alltså neka solaren att sola i solarier.

Handlingsregeln i *andra punkten* är riktad till den som yrkesmässigt upplåter ett kosmetiskt solarium. På det ställe där solarier upplåts, dvs. där solning är avsedd att äga rum, måste det finnas en tydlig information om att det inte är tillåtet att låta personer som är under 18 år att sola i solarier. Informationen ska finnas på en klart synbar skylt. Den som kommer till solarier för att sola – och inte har en funktionsnedsättning som gör det svårt att ta del av skyltens information – ska kunna se informationen utan att behöva leta efter den. En lämplig placering kan vara på den plats i lokalen där bokning och betalning av soltider sker.

Handlingsregeln i *tredje punkten* innebär att den som yrkesmässigt upplåter kosmetiska solarier till personer som avser att sola i det ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över verksamheten och se till att det finns ett egenkontrollprogram som är lämpligt för verksamheten. Egenkontrollprogrammet bör ange hur personalen ska få information om aktuella bestämmelser och om vilka rutiner som ska tillämpas vid upplåtelse av solarier. Särskilt viktigt är att det – för den personal som ansvarar för det som inom ramen för solarieverksamheten sker i den lokal där solarier finns och har kontroll över vilka personer som solar i solarier – finns fastställda rutiner för hur man ska förvissa sig om att den som avser att sola har fyllt 18 år.

14 c §

Paragrafen är ny och innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om den egenkontroll som avses i 14 b § 3.

Med stöd av bemyndigandet bör de föreskrifter meddelas som behövs för att främja att egenkontrollen och egenkontrollprogrammet ska bli ett välfungerande verktyg för verksamhetsutövaren och ett stöd för myndighetstillsynen. Föreskrifterna kan avse hur egenkontrollprogrammet ska utformas, t.ex. avseende rutiner för att förvissa sig om solares ålder.

31 a §

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kontrollköp av solarietjänster. Kontrollköpet är avsett som en tillsynsметод för att ge tillsynsmyndigheten underlag för en konstruktiv dialog med verksamhetsutövaren.

Första stycket ger, tillsammans med andra stycket, tillsynsmyndigheten ett uttryckligt lagstöd för att göra kontrollköp, dvs. att söka upp verksamhetsutövaren och köpa soltid i ett kosmetiskt solarium utan att vid köpet behöva upplysa om att det är fråga om en tillsynsåtgärd. Syftet med kontrollköpet ska vara att få fram underlag för en dialog om hur verksamhetsutövaren förvissas sig om att de som solar i solariet har fyllt 18 år. Om verksamhetsutövaren brister i kontrollen av solares ålder, så innebär den bristen i sig inte ett brott mot förbudet i 14 a § utan är endast ett tecken på att verksamhetsutövaren inte har eller följer tillräckligt bra rutiner för att följa handlingsregeln i 14 b § 1. För att genomföra ett kontrollköp får tillsynsmyndigheten inte anlita någon som är yngre än 18 år. Det betyder att ett kontrollköp aldrig kan ge en situation där verksamhetsutövaren bryter mot förbudet. Då kontrollköpen är ett verktyg för att se till att åldersgränsen upprätthålls, är det ändamålsenligt att den som utför kontrollköpet har ett ungdomligt utseende.

Det som kommer fram genom ett kontrollköp kan användas av tillsynsmyndigheten för en dialog med verksamhetsutövaren om hur rutinerna kan förbättras och för att reda ut eventuella oklarheter eller eventuell okunskap om regelverket och vikten av att 18-

årsgränsen följs. Vidare kan tillsynsmyndigheten informera om riskerna med att inte begära t.ex. legitimation. Det kan i förlängningen medföra att upplåtelse sker till någon som är under 18 år, vilket är straffbart enligt 36 a §. I dialogen kan verksamhetsutövaren ta upp eventuella problem med att uppfylla förvissandekravet samt dela med sig av sina erfarenheter.

Enligt *andra stycket* får ett kontrollköp genomföras utan att verksamhetsutövaren underrättas i förväg. För att kontrollköpet som metod ska vara effektivt bör hela köpet genomföras utan att tillsynsmyndigheten ger sig till känna. Bestämmelsen ger alltså tillsynsmyndigheten rätt att genomföra kontrollköpet dolt för verksamhetsutövaren och den personal som finns där solariet upplåts för solning.

Enligt *tredje stycket* ska tillsynsmyndigheten snarast efter ett genomfört kontrollköp underrätta verksamhetsutövaren om kontrollköpet. Med hänsyn till kontrollköpets syfte är det angeläget att dialogen med verksamhetsutövaren sker så snart som möjligt efter kontrollköpet.

En bestämmelse om att det som kommit fram genom ett kontrollköp inte får användas för andra mer ingripande tillsynsåtgärder finns i 32 § tredje stycket.

31 b §

Paragrafen, som är ny, innebär ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur kontrollköp ska göras. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse vilka rutiner som ska gälla inför och efter ett kontrollköp och hur det som kommer fram genom ett kontrollköp ska återkopplas till verksamhetsutövaren.

32 §

I *första stycket* görs ett par språkliga moderniseringar. Ordet ”meddela” ersätts med ”besluta om” för att göra tydligt att inte handlar om normgivning utan om förvaltningsbeslut i det enskilda fallet. Det omoderna ordet ”efterlevas” ersätts med ”följas”. Ingen ändring i sak är avsedd.

I *andra stycket* görs språkliga ändringar. Orden ”som åligger honom” ersätts med det modernare och könsneutrala uttrycket ”som den personen är skyldig att vidta”. Den person som avses kan vara en juridisk person och alltså varken man eller kvinna. Uttrycket ”låta vidta åtgärden på hans bekostnad” ersätts med ”besluta att åtgärden ska vidtas på personens bekostnad”. Ändringen görs dels för att göra tydligt att det handlar om ett förvaltningsbeslut om att något ska göras på någons bekostnad, dels för att göra texten könsneutral.

I paragrafen införs ett nytt *tredje stycke*. Ett kontrollköp enligt 31 a § är inte avsett för att få någon som upplåter solarier att begå brott eller för att tillsynsmyndigheten ska skaffa fram bevisning om brott. Bestämmelsen innebär att det som kommer fram genom ett kontrollköp inte får användas av tillsynsmyndigheten för att vidta sådana mer ingripande åtgärder som förelägganden och förbud. Det är det som kommer fram genom kontrollköpet som inte får läggas till grund för ett föreläggande eller förbud. Om tillsynsmyndigheten i samband med ett kontrollköp råkar se att någon annan än den som gör kontrollköpet tillåts sola trots att den personen uppenbarligen inte har fyllt 18 år så är detta något som har kommit fram på annat sätt än genom kontrollköpet. Sådana iakttagelser kan naturligtvis i vanlig ordning bli föremål för tillsynsåtgärder.

36 a §

Paragrafen är ny. Enligt paragrafen är det straffbart att uppsåtligen eller av oaktsamhet bryta mot förbudet i 14 a § att yrkesmässigt låta någon som inte har fyllt 18 år att sola i ett kosmetiskt solarium.

Straffskalan, böter eller fängelse i högst sex månader, är densamma som för motsvarande gärningar i lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel, se 24 §, tobakslagen (1993:581), se 27 §, och alkohollagen (2010:1622), se 11 kap. 9 §. Det får avgöras från fall till fall vem som kan sägas ha utfört gärningen att yrkesmässigt upplåta kosmetiskt solarium till någon som inte har fyllt 18 år och därmed anses som gärningsman. Avgörande bör vara vem som inom ramen för den yrkesmässiga verksamheten har det faktiska ansvaret för det som händer i den lokal där solariet finns och har den faktiska kontrollen över vem solar i solariet. Beroende

på omständigheterna kan straffansvaret därför avse såväl näringsidkaren som anställd personal eller enbart en av dem.

Av 38 § framgår att det i ringa fall inte ska dömas till ansvar.

Betänkandets lagförslag

Här återges Strålsäkerhetsutredningens lagförslag i den del som avser upplåtelse av kosmetiskt solarium. Förslaget ingick i ett förslag till ett nytt kapitel, 12 kap., om strålsäkerhet i miljöbalken.

12 kap.

37 § Den som yrkesmässigt upplåter åt allmänheten att använd solarier avsedda att bestråla människor med ultraviolett strålning huvudsakligen i syfte att göra huden brun (kosmetiskt solarium) får inte upplåta dessa till personer under 18 år.

Förteckning över betänkandets remissinstanser

Riksrevisionen, Svea hovrätt (Miljööverdomstolen), Nacka tingsrätt (miljödomstolen), Växjö tingsrätt (miljödomstolen), Vänersborgs tingsrätt (miljödomstolen), Förvaltningsrätten i Göteborg, Domstolsverket, Försvarmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Totalförsvarets forskningsinstitut, Socialstyrelsen, Läkemiddelsverket, Riksgäldskontoret, Arbetsgivarverket, Kammarkollegiet, Statskontoret, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Kungliga tekniska högskolan, Uppsala universitet, Naturvårdsverket, Strålsäkerhetsmyndigheten, Lokala säkerhetsnämnden vid Ringhals kärnkraftverk, Lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamns kärnkraftverk, Lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarks kärnkraftverk, Lokala säkerhetsnämnden vid Barsebäcks kärnkraftverk, Statens råd för kärnavfallsfrågor – Kärnavfallsrådet, Kärnavfallsfonden, Konkurrensverket, Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Energimarknadsinspektionen, Vattenfall AB, Arbetsmiljöverket, Sollentuna kommun, Östhammars kommun, Eskilstuna kommun, Flens kommun, Oxelösunds kommun, Åtvidabergs kommun, Gnosjö kommun, Oskarshamns kommun, Västerviks kommun, Olofströms kommun, Kävlinge kommun, Malmö kommun, Trelleborgs kommun, Falkenbergs kommun, Varbergs kommun, Vänersborgs kommun, Öckerö kommun, Filipstads kommun, Karlstads kommun, Askersunds kommun, Karlskoga kommun, Mora kommun, Örnsköldsviks kommun, Åre kommun, Malå kommun, Stockholms läns landsting, Västra Götalandsregionen, Örebro läns landsting, Dalarnas läns

landsting, Västerbottens läns landsting, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, Svensk Energi, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Näringslivets regelnämnd, AB SVAFO, Barsebäck Kraft AB, E.ON Kärnkraft Sverige AB, Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen, Forsmarks Kraftgrupp AB, Fortum Generation AB, Greenpeace, Mannheimer Swartling Advokatbyrå, Miljöförbundet Jordens vänner, Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, Miljörörelsens kärnavfallssekretariat, Miljövänner för kärnkraft, Nordiska Kärnförsäkringspoolen, OKG Aktiebolag, Regelrådet, Regionförbundet i Kalmar län, Regionförbundet i Uppsala län, Ringhals AB, Studsvik Nuclear AB, Svensk Kärnbränslehantering AB, Svenska Försäkringsförbundet, Svenska Naturskyddsföreningen, Sveriges Energiföreningars Riksorganisation, Westinghouse Electric Sweden AB.